

## POSTANOWIENIE

31 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 31 sierpnia 2023 r. w Warszawie  
w sprawie z wniosku J.W.  
z udziałem K.P., P.W., W.W., A.G. i E.S.  
o stwierdzenie nabycia spadku,  
na skutek skargi kasacyjnej K.P.  
od postanowienia Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie  
z 21 kwietnia 2022 r., IV Ca 889/19,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od uczestniczki K.P. na rzecz wnioskodawczyni J.W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia uczestniczce K.P. postanowienia Sądu Najwyższego z 31 sierpnia 2023 r. - tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

## UZASADNIENIE

Postanowieniem z 21 kwietnia 2022 r. Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie oddalił apelację uczestniczki K.P. od postanowienia Sądu Rejonowego w Legionowie z 28 stycznia 2019 r., którym stwierdzono, nabycie spadku po J.W., S.W. i J.W. na podstawie ustawy, w tym w zakresie wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego.

Rozstrzygając kwestię spełniania przez J.W. przesłanek do dziedziczenia gospodarstwa rolnego po J.W. (zmarłym [...] r.) i S.W. (zmarłej [...] r.) Sąd

Okręgowy stwierdził, że posiadał on kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego, uczęszczał bowiem do Szkoły Przysposobienia Rolniczego w N. uzyskując (...) r. świadectwo ukończenia tej szkoły. Została ona zorganizowana na podstawie art. 14 ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz.U. Nr 32, poz. 160) i była klasyfikowana jako zasadnicza szkoła zawodowa. Spełniała zatem wymogi art. 1059 k.c. w związku z art. 160 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie otwarcia spadku po J. W., a także art. 1059 k.c. w związku z § 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 12 grudnia 1990 r. w sprawie warunków dziedziczenia gospodarstwa rolnego (Dz.U. z 1990 r., Nr 89, poz. 519 – dalej: „Rozporządzenie”), w brzmieniu obowiązującym w dacie otwarcia spadku po Stefanii Wardak. Okoliczność, że szkoły tego rodzaju nie były już przewidziane w ustawie z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst. jedn. Dz.U. Nr 67, poz. 329, ze zm.) nie oznacza, że kwalifikacje i tytuły uzyskane po ukończeniu tego rodzaju szkół utraciły moc.

Sąd Okręgowy stwierdził także, że J.W. miał odpowiednie kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego również z uwagi na stałą pracę w gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej, przez okres co najmniej roku. Ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi bowiem do jednoznacznego wniosku, że J.W. jako syn rolników prowadzących gospodarstwo rolne i zamieszkując jako osoba dorosła na działce siedliskowej tego gospodarstwa, pracował stale w gospodarstwie rolnym przez okres co najmniej roku, a praca ta w tym okresie, nie miała charakteru sporadycznej pomocy.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez uczestniczkę K.P.

Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na przesłankę z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. Jej zdaniem w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: „czy osoba, która ukończyła szkołę przysposobienia rolniczego zorganizowaną na podstawie art. 14 ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania, po uchyleniu przepisów ww ustawy tj. po dniu 25 października 1991 r. może być uznana za osobę, która ma przygotowanie zawodowe do prowadzenia produkcji rolnej, uprawniające do dziedziczenia z ustawy gospodarstwa rolnego, w rozumieniu art. 1059 pkt 2 k.c. w zw. z § 1 pkt 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z

dnia 12 grudnia 1990 r. w sprawie warunków ustawowego dziedziczenia gospodarstw rolnych, co do spadku otwartego po dniu 25 października 1991 r.?”.

Wnioskodawczyni w odpowiedzi na skargę wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

### **Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa.

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżącą nie odpowiada wskazanej przesłance przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nie ma ono bowiem żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, skoro Sądy *meriti* ustaliły, w oparciu o ocenę całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, że Jan Wardak spełniał przesłanki do dziedziczenia gospodarstwa rolnego po

swojej matce Stefanii Wardak, także z uwagi na stałą pracę bezpośrednio przy produkcji rolnej przez okres co najmniej roku. Niezależnie zatem od oceny czy szkoła, którą ukończył była – według stanu obowiązującego w chwili otwarcia spadku - wystarczająca do stwierdzenia, że uzyskał on przygotowanie zawodowe do produkcji rolnej, to uzyskał je przez stałą pracę w gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej przez okres roku. Zgodnie bowiem z § 1 pkt 4 Rozporządzenia, jako posiadającego przygotowanie zawodowe do prowadzenia produkcji rolnej, uważa się spadkobiercę, który wykonywał stałą pracę w gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej przez okres jednego roku. Uzyskuje on w ten sposób praktyczne przygotowanie zawodowe do prowadzenia produkcji rolnej, choćby takiej pracy już nie wykonywał w chwili otwarcia spadku ( zob. także postanowienia Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1998 r., III CKN 320/97, niepubl. i z 4 października 2002 r., III CKN 135/01, niepubl.). Wypowiedź Sądu Najwyższego w kwestii formułowanego przez skarżącą zagadnienia prawnego nie będzie miała zatem żadnego wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

Wprawdzie skarżąca kwestionuje stanowisko Sądu Okręgowego w tym zakresie zgłaszając w podstawie skargi zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i wskazując, że praca J.W. w gospodarstwie rolnym miała jedynie charakter sporadyczny i dorywczy i jako taka nie spełniała wymogów uprawniających go do dziedziczenia gospodarstwa rolnego z mocy ustawy, pomija jednak, że zgłaszanie tego rodzaju zarzutów w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalne.

Skarga kasacyjna jest bowiem instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie służy do kontroli ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie można zatem przenosić do postępowania kasacyjnego sporów dotyczących stanu faktycznego, gdyż jego ustalenie należy do sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy nie ma w tym zakresie żadnych, ustrojowych ani procesowych kompetencji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2014 r., IV CSK 671/13, niepubl.). Skarżąca zasad tych nie respektuje zgłaszając w podstawie skargi – z naruszeniem art. 398<sup>3</sup> § 3 i art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c. - wprost zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Tego rodzaju zarzuty uchylają się od kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym.

W związku natomiast z rozpoznaniem sprawy przez Sąd drugiej instancji w składzie jednoosobowym dostrzeżenia wymaga, że w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 - której nadano moc zasady prawnej - przyjęto, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID – 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych ( Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 z późn. zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne do ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania ( art. 379 pkt 4 k.p.c.). Przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia, nie znajduje zatem zastosowania w badanej sprawie, w której Sąd Okręgowy orzekał w składzie jednoosobowym w dniu 21 kwietnia 2022 r., a zatem przed datą podjęcia uchwały.

Z tych względów, na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego na rzecz wnioskodawczynie J. W. Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 oraz art. 98 § 1<sup>1</sup> k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 i art. 391 § 1 w zw. z art. 398<sup>21</sup> k.p.c. oraz § 6 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800, ze zm.).

[A.T.]

[Ł.n]

